

Miljømålsætninger og interessegrupper: Økologi og vind i EU*

Hvorfor har vindsektoren opnået mere restriktive målsætninger end økologisektoren på EU-niveau? Vi argumenterer for, at den lille gruppe af vindmølleproducenter har større koncentrerede fordele herved end den store gruppe af økologiske landmænd.

■ **Susanne Strandbjerg Nielsen**

Stud.scient.pol.
Institut for Statskundskab,
Aarhus Universitet

■ **Gert Tinggaard Svendsen**

Professor, PhD, cand.scient.pol.
Institut for Statskundskab,
Aarhus Universitet

1. Indledning

Hvilken rolle spiller lobbyisme i forbindelse med fastsættelse af miljømålsætninger? Dette er et vigtigt spørgsmål, da miljømålsætninger igen kan give positive afledte effekter for en given 'grøn' industri. F.eks. vil ambitiøse målsætninger for økologi kunne øge afsætningen af økologiske produkter. Ligeledes kan en grøn producentgruppe som f.eks. vindmølleproducenter nyde godt af restriktive CO₂-målsætninger på klimaområdet og dermed opnå øget afsætning af deres produkter.

Vort udgangspunkt i det følgende er en undren over, at der er fastsat mere restriktive målsætninger på EU-niveauet for vind end for økologi. Spørgsmålet er, om lobbyisme og organiseringen af de relevante interessegrupper har spillet en rolle i denne forbindelse? Vi vil indledningsvist se på målsætningerne for henholdsvis økologi og vind på EU-niveauet.

I CAP' en er ikke formuleret direkte målsætninger for økologi. Økologi nævnes alene i forbindelse med udviklingen af landdistrikterne (under søjle 2). Her understreges det, at miljø og bæredygtighed er væsentlige forudsætninger for udviklingen af landdistrikterne. Men der er ikke fastsat forpligtende eller eksplicitte formulerede mål for EU samlet eller for de enkelte medlemsstater vedrørende udviklingen af økologiske landbrug under denne del af CAP'en. Det er i høj grad op til det enkelte medlemsland at bestemme om støtten skal gå til økologisk landbrug eller andre tiltag, som er gavnlige for landdistrikterne.

EU's støtteordninger for økologisk landbrug falder således både ind under første og anden søjle i CAP'en. For det første har økologisk landbrug ret til at modtage direkte støtter under første søjle ligesom konventionelt landbrug (EU Kommissionen, 2008). For det andet kan økologisk landbrug modtage støtte igennem udviklingen af landdistrikter, som falder ind under anden søjle. Støtten ydes via medlemslandenes landdistriktsprogrammer (Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri 2008).

■ ■ ■

* En tidligere version af denne artikel blev præsenteret ved Dansk Selskab for Europaforskning - årsmøde på IFS, Københavns Universitet, oktober 2008. Vi takker de øvrige deltagere for nyttige kommentarer samt Else Løvdal Nielsen.

Efter vedtagelsen af og udmøntningen af Agenda 2000, har flere landbrugs- og fødevarerministre i EU dog ønsket, at økologi fik større vægt, især den tyske landbrugsminister Renate Künast har været fortalere for øget fokus på økologi. Fx har Künast bebudet, at det er et tysk mål, at 20 % af landbruget i Tyskland omlægges til økologi (Landbrugsavisen, 2001).

Dette kan bl.a. være en grund til, at Kommissionen har udarbejdet en handlingsplan for økologiske fødevarer og økologisk landbrug. Handlingsplanen indeholder en række nye initiativer, som skal fremme udviklingen af det økologiske landbrug, forbedre normerne ved at gøre dem mere effektive og gennemsigtige og skabe større tillid hos forbrugerne (EU Kommissionen, 2008).

De overordnede målsætninger i handlingsplanen er at fremme informationsbaseret udvikling af det økologiske fødemarked og at effektivisere statsstøtten til økologisk landbrug yderligere. Endvidere skal EU's standarder for økologi, import og kontrolforanstaltninger forbedres og styrkes (EU kommissionen, 2004: 3). Handlingsplanen indeholder dog ingen eksplicitte eller bindende mål vedr. udviklingen af økologisk landbrug for EU eller de enkelte medlemslande.

I forbindelse med reformpakken (Agenda 2000), har økologisk landbrug dog fået en mere fremtrædende plads, og der findes flere muligheder for at udbetale ekstra støtte til økologisk landbrug pga. af de gavnlige effekter for miljøet ved denne produktionsform. Fx har reformpakken medført, at økologisk landbrug i dag: 1) kan ansøge om præmier for miljøet i landbruget, da det erkendes, at økologiske landbrugssystemer gavner miljøet; 2) fremmes via investeringsstøtte til primærproduktion, forarbejdning og markedsføring. Ambitionen er, at disse nye rammer for udviklingen af landdistrikterne vil bidrage betydeligt til udbredelsen af økologisk landbrug i EU (EU Kommissionen, 2008).

I modsætning til økologi findes der klare og eksplicitte mål for hvor stor en del af det samlede energiforbrug, man i EU i fremtiden ønsker, der skal stamme fra vedvarende energi. I forbindelse med målsætningerne for vedvarende energi nævnes også ofte EU's målsætninger for nedbringelse af CO₂, og at udbredelse af vedvarende energi kan være en måde at nå CO₂-målsætningerne i Kyoto-protokollen på.

Målene for vedvarende energi kan grupperes i de følgende to kategorier (Det Europæiske Råd, 2007):

- I 2010 skal 12 % af det samlede energiforbrug i EU15 stamme fra vedvarende energi. Hertil kommer en målsætning om at 22,1 % af elektricitetsforbruget skal fremstilles på grundlag af vedvarende energikilder
- I 2020 skal 20 % af det samlede energiforbrug i EU20 stamme fra vedvarende energi

Det første mål vedr. de 12 % blev første gang fremsat i en hvidbog i 1997 (EU kommissionen, 2007). Hvidbogen blev i 2001 efterfulgt af et direktiv, som igen fastsatte et samlet mål på 12 % (Direktiv 2001/77/EF). Direktivet forpligter de enkelte medlemslande til at fastsætte nationale vejledende mål for det fremtidige forbrug af elektricitet fra vedvarende energikilder (udtrykt som en procentdel af elforbruget for de næste ti år), og udvikle handlingsplaner for hvordan målene nås. Medlemslandene forpligtes til hvert andet år at udarbejde en analyse af i hvilket omfang det er lykket at nå de vejledende nationale mål. Analysen sendes til Kommissionen som vurderer om medlemslandene har gjort fremskridt og hvorvidt de nationale mål er i overensstemmelse med det samlede mål om at nå op på 12 % af bruttoenergiforbruget og på 22,1 % af elektricitet fra vedvarende energi af det samlede energiforbrug i 2010 (De Europæiske Fællesskabers Tidende, 2001).

I 2006 vedtog Det Europæiske Råd en ny handlingsplan for 2007-2009 for energipolitik i Europa. Som en del af denne handlingsplan indgik beslutningen om en bindende målsætning om, at 20 % af EU's samlede energiforbrug i 2020 skal stamme fra vedvarende energi. Kommissionen omsætter den bindende målsætning i lovgivning via nationale målsætninger (Energistyrelsen, 2007; Det Europæiske Råd, 2007).

Når de to områder vind og økologi sammenlignes på EU-niveau er der en klar forskel i tilstedeværelsen af konkret og eksplicite målsætninger. Der er tale om et såkaldt 'empirical puzzle'. Mens der på vind-området findes både konkrete og eksplicite mål for hvor stor en andel af det samlede energiforbrug man i fremtiden ønsker, skal stamme fra vedvarende energi, findes der ingen lignende målsætning for udviklingen på økologiområdet. Det er i høj grad op til de enkelte medlemslande om de ønsker at bruge de midler der er afsat under CAP'ens anden søjle vedr. udviklingen af landdistrikter til at fremme udviklingen af økologi-sektoren. Med den nye handlingsplan for økologi opfordres de enkelte lande dog til at afsæ flere midler til at fremme økologisk landbrug.

I det følgende vil vi forsøge at forklare, hvorfor vind har mere restriktive målsætninger end økologi på EU-niveauet. Det sker på følgende måde. Først giver afsnit 2 en teoretisk ramme til forståelse af, hvorfor nogle interessegrupper bedre kan organisere sig end andre. Det sker med udgangspunkt i public choice-teorien og Mancur Olsons gruppestørrelsesteori. Den teoretiske forventning, hypotesen, afprøves i afsnit 3. I afsnit 4 gives konklusionen.

2. Teori om gruppestørrelse

Den centrale teoretiske tilgang til forståelse af lobbyisme kaldes 'public choice'. Helt enkelt er public choice en kombination af politisk og økonomisk videnskab. Det afgørende er, at en given interessegruppe i praksis ansætter en professionel repræsentant, en lobbyist, til at sikre gruppens overordnede mål, for eksempel at opnå miljøregulering for at fremme afsætningen af gruppens produkter (Svendsen, 2008).

Ordet 'lobby' betyder et stort forværelse, i dette tilfælde uden for et parlament, hvor repræsentanter for eksterne grupper ('lobbyister') kan møde og forsøge at påvirke de politiske beslutningstagere. Lobbyisme kan således defineres som et forsøg på at påvirke politiske beslutninger via en lobbyist, der optræder på vegne af en anden person eller interessegruppe (Fouloy, 2005). Lobbyismen kan foregå på legal vis, fx via rapporter, medier og faglige møder, men kan også foregå på illegal vis, fx via bestikkelse eller trusler. Lobbyisme er dog ikke nødvendigvis af det onde. Tværtimod kan den dygtige bureaukrat eller politiker bruge lobbyister i positiv forstand og skaffe sig 'afbalanceret' information fra begge sider, altså både fra producenter og forbrugere.

Lobbyisten vil altså forhandle på interessegruppens vegne og skal søge at maksimere gruppens samlede profit. Sker det ikke, finder interessegruppens ledere en ny og mere effektiv lobbyist. For at kunne forstå valget af en given regulering, f.eks. miljømålsætninger, er budskabet fra public choice derfor, at man må identificere de relevante interessegrupper og deres gennemslagskraft for at kunne forudsige, hvem der vinder.

Mancur Olsons teori kan bruges i denne forbindelse. Hans banebrydende idé om betydningen af gruppestørrelse for lobbyisme blev først introduceret i *The Logic of Collective Action* fra 1965. Små og velorganiserede grupper, som fx vindmølleproducenter, har en stærk økonomisk tilskyndelse til at iværksætte lobbyisme, fordi de kun er få om at dele de samlede fordele i form af restriktive miljømålsætninger. Over for dem står den store og løst organiserede gruppe (fx skatteyderne), som skal finansiere opnåelsen af disse miljømålsætninger. Den store gruppe har spredte fordele ved at undgå denne finansiering og det er her langt mere vanskeligt at løse det kollektive handlingsproblem og handle i fællesskab. De individuelle omkostninger ved at tage initiativ til lobbyisme i den store gruppe er typisk langt større end de individuelle fordele. Normalt vil det aldrig kunne betale sig for den enkelte skatteyder at protestere og iværksætte lobbyisme på egen hånd. Akkurat som det ikke kan betale sig for den enkelte skatteyder at protestere mod en urimelig afgift eller komplicerede skatteregler.

Argumentet er derfor, at rationel, individuel adfærd ikke fører til rationel gruppeadfærd (Olson 1965, 2). Selvom de samlede fordele langt overstiger de samlede omkostninger ved opnåelse af et fælles eller kollektivt mål, følger det ikke dermed logisk, at gruppedannelse og kollektiv handling finder sted. Et rationelt politisk mål for både økologiske landmænd samt vindmølleproducenter er at få vedtaget mere restriktive miljømålsætninger på deres områder for at øge salget af deres produkter. Lad os tage et tænkt og stærkt forenklet taleksekempel, hvor vi

antager, at der er langt flere økologiske landmænd end vindmølleproducenter i EU. Antag, at der findes 100.000 økologiske landmænd og 10 vindmølleproducenter i EU. Lad os sige, at hver økologisk landmand i gennemsnit vil tjene €1000, hvis der fastsættes en mere restriktiv miljømålsætning til fordel for økologiske produkter. Samlet vil alle 100.000 økologiske landmænd tjene €100 millioner. Igen, for at gøre det så enkelt som muligt, så antag, at det koster €1 million i lobbyismeomkostninger at opnå den mere restriktive miljømålsætning på økologiområdet. Landmændene vil da få en nettofortjeneste på €99 millioner for en given periode ved at lave lobbyisme. Men selv om gruppen af landmænd samlet set vil tjene stort på frihandel, vil den enkelte landmand ikke gøre noget på egen hånd, fordi den enkeltes nettofordel vil være klart negativ (–€999.000). Uden organisation vil det kollektive gode for de økologiske landmænd i form af en mere restriktiv målsætning derfor ikke blive tilvejebragt i denne store gruppe, se Tabel 1.

Omvendt vil en producentgruppe bestående af 10 identiske vindmølleproducenter, kæmpe hårdt for at få vedtaget en restriktiv målsætning på deres område. Antag for sammenlignelighedens skyld, at hver af de ti vindmølleproducenter vil tjene €10 millioner på grund af øget efterspørgsel efter vindmøller, hvilket modsvarer den samlede gevinst på €100 millioner for forbrugerne fra før. Antag også, at lobbyismeomkostningerne svarer til beløbet på €1 million fra før. Vi ser nu, at det kan betale sig for hver vindmølleproducent at handle og iværksætte lobbyisme på egen hånd. Den individuelle nettofordel beløber sig til €9 millioner. Der vil også være en stærk tilskyndelse til, at de enkelte vindmølleproducenter går ind og enes om at dele omkostningerne ved lobbyisme, så de hver især opnår en endnu større nettofordel. Hvis alle bidrager med €100 000, vil de hver især tjene €9 900 000 ekstra, fordi den enkelte nu ikke længere skal betale €1 million selv, men kan nøjes med en tiendedel heraf. Det kollektive gode i form af en mere restriktiv miljømålsætning vil derfor blive tilvejebragt i lille producentgruppe. Logikken her illustrerer således, hvorfor vi kan forvente mere restriktive miljømålsætninger for f.eks. CO₂ end for økologi. Vindmølleproducenterne (den lille gruppe med koncentrerede fordele) vil her have langt nemmere ved at mobilisere lobbyisme end de økologiske landmænd (den store gruppe med spredte fordele).

I modsætning til store grupper, vil et kollektivt gode derfor ofte blive frivilligt tilvejebragt i en lille og privilegeret gruppe, fordi hvert af medlemmerne – eller i hvert fald ét af dem – vil have fordel deraf, selvom vedkommende selv skal bære alle omkostninger, jf. Tabel 1 ovenfor. Mindre grupper med ansigt-til-ansigt kontakt har tilmed sociale pressionsmidler. Disse 'privilegerede' grupper baserer sig ikke alene på økonomiske incitament, men bruger også sociale normer, som gør det endnu nemmere at organisere sig. De mødes jævnligt ansigt-til-ansigt i forbindelse med møder, virksomhedsaktiviteter osv. Derimod er de 'latente' grupper så store, at alle ikke kan kende hinanden; det er derfor ikke muligt at udøve social pression.

Tabel 1. Gruppestørrelse, tænkt eksempel

	Økologiske landmænd (stor gruppe)	Vindmølleproducenter (lille gruppe)
Politisk målsætning	Restriktiv miljømålsætning	Restriktiv miljømålsætning
Antal	100 000	10
Individuel fordel (V _i)	€1000	€10 millioner
Samlet fordel	€100 millioner	€100 millioner
Samlet omkostning (C)	€1 million	€1 million
Individuel nettofordel	€1000 – €1 million = – €999.000	€10 millioner – €1 million = €9 millioner

Mobilisering af store grupper er derfor overordentlig vanskelig og tager længere tid sammenlignet med mobiliseringen af små grupper. Kun når de rigtige omstændigheder og det rigtige lederskab er til stede, vil gruppedannelsen ske. Samme argument kan fremføres om landbrugsorganisationer i Vesteuropa, der ligeledes som store grupper er udviklet langsomt over århundreder, se f.eks. Pedersen (1988) og Svendsen (2001) angående udviklingen af danske landbrugsorganisationer.

Sammenfattende forudsiger Olson's teori om gruppestørrelse således, at vindmølleproducenter vil have nemmere ved at organisere sig og nå deres mål end de økologiske landmænd. Hypotesen bliver derfor, at vindsektoren vil være mere velorganiseret end økologi-sektoren på EU-niveauet. Variation i gruppestørrelse og koncentrerede fordele giver en logisk forventning om variation i graden af, hvor restriktive miljømålsætninger der fastsættes på det pågældende område.

3. Interesseorganisationer og gruppestørrelse i EU

3.1 Lobbyisme i Bruxelles

I 1992 vurderede Kommissionen, at der fandtes ca. 3000 interessegrupper og 10.000 fuldtidslobbyister i Bruxelles (CEU 1992). I dag anslås der at være omkring 15.000 fuldtidslobbyister (Kallas, 2005). Manglende registreringspligt betyder dog, at dette skøn er behæftet med stor usikkerhed. Tilbage i 1954 var der 59 interessegrupper og i 1984 var der 546 (Kurrild-Klitgaard 1998). Sammenlignet med de 3000 interessegrupper, der vurderedes at eksistere i Bruxelles i 1992, er antallet altså mere end femdoblet siden 1984 og er mere end 50 gange så stort som i 1954.

'Sportspladsen' i EU kan karakteriseres som et pluralistisk system med fri konkurrence mellem lobbygrupperne. Dette står i modsætning til den danske korporatistiske model, hvor der er formaliserede regler for inddragelse af alle berørte interessegrupper i beslutningsprocesserne, og dermed både fra producent- og forbrugersiden (Christiansen og Nørgaard, 2004).

Bruxelles minder på denne måde mere om Washington D.C. end om de nationale hovedstæder i EU, og pluralisme favoriserer først og frem-

mest producentgrupperne (Svendsen, 2003). De vil have en klar interesse i at foretrække ren pluralisme frem for korporatisme, hvor forbrugersiden automatisk også inddrages og dermed får, hvad producenterne kunne se som en uforholdsmæssig stor indflydelse.

Kommissionen kan dog skævvride repræsentationen af producenter fra forskellige sektorer eller lande i forhold til situationen under fri konkurrence. Som dagsordensfastsættende instans kan Kommissionen således efter eget skøn vælge, hvilke producentgrupper, den ønsker at inddrage nærmere i de lovforberedende processer (Schmidt, 1999).

Lobbyisme spiller en vigtig rolle i et pluralistisk system, og det er afgørende for en hvilken som helst interessegruppe at ansætte de bedste lobbyister og få en base i Bruxelles. Endvidere ved vi, at de fleste interessegrupper repræsenterer producenter. Greenwood og Aspinwall (1998) fandt i deres studie fra 1995 af 693 formelle EU-interessegrupper, at to tredjedele af dem var producentgrupper. Ca. en ud af fem repræsenterede almennyttige interesser såsom miljø- eller hjælpeorganisationer, mens kun 1 ud af 100 repræsenterede forbrugerorganisationer. Wesselius (2005) anslår, at ca. 70 % af alle lobbyister i Bruxelles repræsenterer producentgrupper. 10 % af alle lobbyister arbejder for forbrugere og almennyttige interesser, mens de sidste 20 % repræsenterer regioner, byer og internationale institutioner. Region Midtjylland har fx sit eget kontor, 'Central Denmark', i Bruxelles (Central Denmark, 2007).

Vedrørende selve reguleringen af lobbyisme i EU, findes der ingen regler for øjeblikket i Kommissionen. Derimod er der opstillet regler for god opførelse i den europæiske interesseorganisation for lobbyister, SEAP (Society of European Affairs Professionals) samt Parlamentet. SEAP blev etableret i 1997 og organisationens formål er at tilskynde professionalismisme og selvregulering blandt lobbyister. SEAP mener, at selvregulering er den mest effektive måde at styre lobbyister på, og de har derfor selv opstillet et vejledende regelsæt for god opførelse (SEAP 2007). Regelsættet er formuleret i brede og vage vendinger og taler om professionalismisme o.lign., men har næppe nogen adfældsregulerende effekt. I EU-parlamentet kræves der også 'skik for god lobbyisme'. Modsat Kommissionen har EU-parlamentet endvidere en udtømmende optegnelse over interessegrupper, der har adgang til Parlamentets møder (EU Parlamentet 2004). Men, som i tilfældet med SEAP-regelsættet, er det uklart, hvad der menes med god opførelse. Hvornår er reglerne overtrådt? Det værste der kan ske en lobbyist, som optræder 'uhæderligt' er, at lobbyisten mister sit adgangskort til Parlamentet.

Alt i alt må vi konkludere, at der for øjeblikket er akut mangel på regulering af lobbyisme i EU. Dermed styrkes velorganiserede interesseorganisationernes muligheder for at nå deres målsætninger, særligt dem med gruppestørrelsesfordele.

3.2. Interesseorganisationer: økologi

Den største interesseorganisation for økologi på EU-niveau er IFOAM EU Group, der igen er en uafhængig gruppe under IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements). IFOAM er en international paraplyorganisation, som har som formålet at fremme økologisk landbrug og økologiske landbrugsmetoder. IFOAM blev dannet i 1972 i Frankrig og består af ca. 700 organisationer fra mere end 100 forskellige lande (IFOAM 2008).

IFOAM EU Group blev dannet i 2000 som afløser for The EU Regional Group, der oprindeligt blev dannet i 1990. IFOAM EU Group har ca. 300 medlemmer i EU, herunder økologiske organisationer, forbrugergrupper, producentgrupper, forskningsinstitutter, certificeringscentre, konsulentgrupper, udviklingsorganisationer og forhandlere. Målsætningen er at varetage medlemmernes interesser i EU. IFOAM EU Group har et kontor i Bruxelles, som blev etableret i 2003. Gruppen er repræsenteret i flere af Kommissionens komitéer og har en plads i den stående gruppe for økologisk landbrug (ibid.).

Angående gruppestørrelsen for økologiske landmænd er det lykkedes, med hjælp fra Økologisk Landsforening, at fastlægge antallet til 186.045 økologiske landmænd i de 27 EU lande (FiBL, 2008).

De økologiske landmænd udgør altså en stor gruppe med spredte fordele svarende til eksemplet fra Tabel 1.

3.3. Interesseorganisationer: vind

Den største interessegruppe for vind på EU-niveau hedder European Wind Energy Association (EWEA). EWEA blev dannet i 1982 og har ca. 450 medlemmer fra 45 forskellige lande. En stor del af alle producenter på vindmøllemarkedet er medlem af EWEA. Samlet repræsenterer disse producenter 90 % af det globale vindmarked. Derudover tæller medlemmerne også komponentproducenter, forskningsinstitutter, organisationer, entreprenører, finansierings og forsikringsfirmaer og konsulenter. EWEA har hovedsæde i Bruxelles i Huset for Vedvarende Energi, hvorfra EWEA koordinerer EU policy, kommunikation, forskning og analyse (EWEA, 2008).

I 2000 dannede EWEA sammen med de andre 8 store industrier på området for vedvarende energi the European Renewable Energy Council (EREC), som repræsenterer industriens samlede interesser (EWEA, 2008).

Angående gruppestørrelsen for økologiske landmænd er det lykkedes, med hjælp fra BTM Consult, at fastlægge antallet af vindmølleproducenter – såsom Vestas og Siemens – til 15 i EU (BTM Consult, 2008). Vindmølleproducenterne er altså en lille gruppe med koncentrerede fordele svarende til eksemplet fra Tabel 1.

4. Konklusion

Hovedspørgsmålet i denne artikel var en undren over, hvorfor vindsektoren har opnået mere restriktive målsætninger end økologisektoren på EU-niveauet. Afsnit 2 gav her, med udgangspunkt i public choice-teori og Mancur Olsons gruppestørrelsesteori, en teoretisk ramme til forståelse af, hvorfor nogle interessegrupper bedre kan organisere sig end andre.

Public choice anskuer politiske agenter som værende økonomisk rationelle, så hvis en gruppe kan opnå økonomiske gevinster ved at lave lobbyisme, så vil den også gøre det. Hypotesen fra afsnit 2 forudsagde således, at små grupper, som f.eks. antal vindmølleproducenter, vil være bedre organiserede end store grupper, f.eks. antal økologiske landmænd. I afsnit 3 afprøvede vi denne hypotese i forhold til EU, der kan karakteriseres som et pluralistisk system med fri konkurrence mellem lobbygrupperne. Manglende regler for lobbyisme førte her til fri konkurrence mellem konkurrerende interessegrupper og gav producentgrupper store muligheder.

Både vind- og økologi-sektor er i dag repræsenteret på EU-niveauet. To hovedresultater taler dog til fordel for vindmølleproducenterne i forhold til økologiproducenterne. For det første blev vindmølleorganisationen EWEA grundlagt allerede i 1982, hvorimod økologiorganisationen IFOAM EU blev dannet i 2000. Det er ikke mere end fem år siden, nemlig år 2003, at IFOAM har etableret et kontor i Bruxelles. Den tidligere organisering af EWEA samt politisk gennemslagskraft kan skyldes vindmølleproducenternes beskedne antal på 15. Denne lille gruppe har, ifølge Olsons teori, koncentrerede fordele og dermed stærkere tilskyndelse for det enkelte medlem til at tage initiativ til lobbyisme og samarbejde om at dele omkostningerne til lobbyisme. Derved tilvejebringes et kollektivt gode for den pågældende gruppe som helhed. Modsat udgør gruppen af økologiske landmænd i dag ca. 186 000, altså en stor gruppe med spredte fordele, hvor der kun er en lille tilskyndelse for den enkelte landmand til at udøve lobbyisme og politisk pression, selv via den nu eksisterende interessegruppe, fordi omkostningerne derved typisk overstiger den individuelle fordel. Blandt økologiske landmænd er det derfor vanskeligere at overvinde det kollektive handlingsproblem og tilvejebringe kollektive goder for deres gruppe.

Public choice-teorien om gruppestørrelse kan alt i alt vise sig at være et nyttigt analytisk redskab til forståelse af lobbyisme og EU's politikker på et givent område såsom fastsættelse af miljømålsætninger. Vindmølleproducenter må således være bevidste om, at deres lille antal giver dem en konkurrencefordel sammenlignet med større grupper såsom økologiske landmænd. Sidstnævnte må derfor være bevidste om, at deres gruppestørrelse giver et relativt mindre pres fra de enkelte medlemmer med hensyn til lobbyisme og politisk initiativ. Guleroden er, at hvis den store gruppe kan stå samlet uden at et flertal af medlemmerne kører på frihjul, så er det muligt at dele omkostningerne ved lobbyisme ud på mange hoveder. Pisken er, at finder fælles og effektiv lobbyisme ikke sted, så vil økologiske landmænd tabe i konkurrencen med andre producentgrupper om at maksimere sin del af EU's voksen-

de lagkage. Når finansieringen er på plads, vil der være mulighed for at investere i effektiv lobbyisme og dermed opnå store gevinster for den enkelte økologiske landmand, f.eks. i form af mere restriktive målsætninger på EU-niveauet for økologiske produkter.

Litteratur

BTM Consult (2008), Interview d. 13-08-08.

Central Denmark (2007), <http://www.centraldenmark.eu> (d. 13.08.08).

CEU (1992): An open and structured dialogue between the Commission and special interest groups, Secretariat of the European Commission, Brussels.

Christiansen, P.M. og A.S. Nørgaard (2004), "Konsensusdemokrati og Interesseorganisationer". Politika 4: 118-129.

Det Europæiske Råd (2007), "Formandskabet konklusioner fra mødet d. 8-9. marts 2007 i det europæiske råd", http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/93135.pdf, (d. 22.07.08).

De Europæiske Fællesskabers Tidende (2001), "Europa Parlamentets og Rådets direktiv 2001/77/EF d. 27. sep. 2001 om fremme af elektricitet fra vedvarende energi inden for det indre marked for elektricitet", <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:283:0033:0040:DA:PDF> (d. 22.07.08).

Energistyrelsen (2007), "Stats- og regeringschefer har vedtaget handlingsplan for en energipolitik for Europa", <http://www.ens.dk/sw47360.asp>, (d. 21.06.08).

EU Kommissionen (2004), "European Action Plan for Organic Food and Farming" http://ec.europa.eu/agriculture/qual/organic/plan/comm_en.pdf, (d. 24.07.08).

EU kommission (2007), "Energi for fremtiden: Vedvarende energi, Hvidbog vedrørende handlings- og strategiplan på fællesskabsplan", http://ec.europa.eu/energy/library/599fi_da.pdf, (d. 22.07.08).

EU Kommissionen (2008), "Agriculture and Rural Development" http://ec.europa.eu/agriculture/qual/organic/index_en.htm (d. 21.06.08).

EU Parlamentet (2004): "Rules of Procedure of the European Parliament." Article 3 (Code of conduct) of Annex IX to the EP's Rules of Procedure. 16th edition – July 2004. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20040720+ANN-09+DOC+XML+V0//EN&navigationBar=YES>

EWEA (2008), "Powering change since 1982", <http://www.ewea.org/index.php?id=615> (d. 23.07.08).

FiBL (2008), "Organic and In-conversion Agricultural Land and Farms in Europe, 31.12.2007, Survey in progress" http://www.organic-europe.net/europe_eu/statistics-europe.htm (d. 13.08.08)

Fouloy, C.D (2005), EU Principles for the Ethical Conduct of Lobbying. President Association of Accredited Lobbyists to the European Parliament.

Greenwood, J. and M. Aspinwall (eds.) (1998), Collective Action in the European Union, London: Routledge.

Kallas, S. (2005), "The need for a European transparency initiative." The European Foundation for Management, Nottingham Business School. Speech/05/130. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/130&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

Kurild-Klitgaard, P. (1998), "The constitutional dilemma of European integration" i Anders Wivel (ed.): Explaining European Integration. København: Copenhagen Political Studies Press: 270-96.

Landbrugsavisen (2001), "EUs landbrugspolitik: En tur i skilte-skoven", <http://www.landbrugsavisen.dk/Landbrugsavisen/2001/5/25/EUs+landbrugspolitikEn+tur+i+skilte-skoven.htm> (d. 18.06.08).

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (2008). Landdistriktsprogram 2007-13.

Olson, M. (1965), The Logic of Collective Action, Cambridge: Cambridge University Press.

Olson, M. og R. Zeckhauser (1967): "Collective Goods, Comparative Advantage, and Alliance Efficiency" i R.McKean (red.): Issues in Defense Economics. NewYork: NBER.

Pedersen, Erik Helmer (1988) Det danske landbrugs historie, bd. 3 (1914-1988). Landbohistorisk Selskab. AiO Tryk, Odense.

Schmidt, V. A. (1999): The EU and its Member States: Institutional Contrasts and Their Consequences. Max Planck Institute for the Study of Societies (MPIfG), Working Paper 99/7.

SEAP (2007a): http://www.seap.eu.org/linkdocs/code_conduct.pdf

Svendsen, G.L.H. (2001) "Historien anskuet som et kapitalmarked. Selvorganiseringen i de danske landdistrikter 1800-1900". Fortid og Nutid, nr. 1, s. 23-51.

Svendsen, G.T. (2003): The political economy of the European Union. Cheltenham, UK: Edward Elgar.

Svendsen, G.T. (2008): Lobbyisme i EU. Forlaget Samfundslitteratur, København.

Wesseliuss, E. (2005): "High time to regulate EU lobbying" i Consumer Policy Review, Nr. 1: 13-18.

IFOAM (2008), "About the IFOAM EU Group" http://www.ifoam.org/about_ifoam/around_world/eu_group/eu_group.html